

POŻĄDLIWOŚĆ (325) *sb f*

Oba o jasne.

sg *N* pożądliwość (76). ◇ *G* pożądliwości (52). ◇ *D* pożądliwości (7). ◇ *A* pożądliwość (34). ◇ *I* pożądliwością (16). ◇ *L* pożądliwości (7). ◇ *V* pożądliwości (1). ◇ *pl N* pożądliwości (11). ◇ *G* pożądliwości (45). ◇ *D* pożądliwościom (12), pożądliwości(o)m (5); -ãm *BibRadz*, *Mącz*, *RejPosWstaw* (2), *ModrzBaz* (2), *WerGość*; -ãm : -(o)m *WujNT* (5:5). ◇ *A* pożądliwości (25). ◇ *I* pożądliwościami (23). ◇ *L* pożądliwościach (11).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde także XVII w.

1. *Gorące pragnienie, nieodparta chęć posiadania lub osiągnięcia czegoś; chciwość, żądza (często uznawane za grzech); cupiditas* *Modrz*, *Calag*, *Calep*, *JanStat*, *Cn*; *desiderium* *Vulg*, *Mącz*, *PolAnt*, *Calep*; *appetitio* *Calag*, *Calep*, *Cn*; *concupiscentia* *Vulg*, *PolAnt*, *Calep*; *cogitatio* *Vulg*, *PolAnt*; *voluntas* *Vulg*; *affectio*, *appetitus* *Mącz*; *libido* *Modrz*; *cupido* *Calag*; *desideratio* *Calep* (263) : Ten Dyogenes wżit[kie po]żądliwości od siebie odrzucił [...] á niemiewał na zimę tylko łowity płązcz *BielŻyw* 70; *RejPs* 176v; *RejKup* y2v; Záráz tedy z vbyory á požądliwoścya wślytko łie złe wśłczęło/ co wślytko ci myędzy ludzyc wnyelli/ ktorzy ná rołkołz á wysokie wzyęcyá ápetyt myeli *GliczKsiąż* E8v; *LubPs* aa6v *marg*; *RejWiz* 86; A ták obaczyłem świat/ á oto był niebezpieczny dla požądliwości ktore łię dżiały ná nim. *BibRadz* 4.*Esdr* 9/20, I 58c *marg*, 358d; *KwiatKsiąż* C3v; *Mącz* 83a; *RejPos* 313v, 325, 326; *GrzegŚm* 52; *KuczbKat* 345 [2 r.]; *WujJudConf* 63, 191v; Nie omiełzkaway łobie czáfu wełołego/ áni cię niech chybia požytek dobrej požądliwości. *BudBib Eccli* 14/14; *ModrzBaz* 6; *WerGość* 267; požądliwość z łercá łwego/ wyrzucay czáfu wśzelkiego. *ArtKanc* M4v, N3v; *Cupiditas* – *Požądliwofzcz*, *żądza*. *Calep* 278b, 234b, 311b [2 r.], 392a; boiáznia Bożá wślytki požądliwości odieęte bywáia/ kthore wmyłowi ciemność czynia áby rozeznác prawdy nie mogł. *Phil* L2; *LatHar* 269, 588; Obác/ iż nie wśelki grzech/ y nie kázde zezwolenie ku požądliwość iełt śmiertelne/ y potępienia godne: iedno kiedy zupełnie człowiek wmyłem zezwala ná grzech/ na ktory go požądliwość ciągnie/ choćabygo [!] też łkutkiem nie wykonał. *WujNT* 787; [*Bóg przez Chrystusa*] nawiętze y nakółztownieyze obietnice nam dárował: ábyście łię przez nie łtáli wczesnikámi Bożkiego przyrodzenia/ odbieżawłzy łkázenia požądliwości ktora iełt ná świecie. *WujNT* 2.*Petr* 1/4, s. 526, 543 [2 r.], *Rom* 7/7, 8, 5. 546 [2 r.] (24); *WysKaz* 17; *SkarKaz* 121a; Pierwłzy wiátr iełt *Požądliwość*/ toiełt/ chęć do rołkołzy ábo do bogactw. *KlonFlis* A4v; [Przeto wiedzieć mamy/ iż požądliwość [!] iełt nieiákie wzruszenie y nieiáka moc wmyłu/ zá ktorá przywiedźieni ludzie/ onych wdźięcznych rzeczy požadáia ktorych niemáia. *KuczbKat* 347 (*Linde*)].

požadliwość czego (17): Średnie láta požądliwość wielkich rzeczy zámikayá w łobie. *KwiatKsiąż* C4v, M; *RejPos* 325v; A zá tym kęsem omyłnego á bliźczácego złotá á zá požądliwością iego/ [...] kázdy wmył náłz/ [...] gdy mu gwałtu wielkiego rozum á cnotá nie wczyni/ muśi záwždy być [...] s powinności łwey poczciwey y wiedziony y wniesiony. *RejZwierc* 19v; *ModrzBaz* 82. *Cf* »požadliwość świata«.

požadliwość do czego (1): łtąd by łie nam mnozyla požądliwofc do zwierzchnych a wiecznie vmocnionych ofiadłosci twoich ktorych nas racz miłofciwie domiełcic wśłechmogacy panie boze náłz. *RejPs* 89v.

pożądliwość ku czemu (1): to wŹytko maŹ z rády á s pomocy onego márnego á omylnego krolá y kfiáżęciá fwiátá tego/ ktory nigdy widząc myŹ twá nie zámieŹka poduŹczáć w tobie tym wietŹzey požądliwości ku temu dobremu/ ácz krotkiemu/ mieniu twemu *RejPos* 326.

pożądliwość czyja [w tym: pron poss (32), G sb i pron (18), ai poss (10)] (60): *RejPs* 105v, 115v, 177v, 178v; SKądże woyny y zwády miedzy wámi? A za nie z požądliwości wálfych/ kthore woiuia w człónkách wálfych. *Leop Iac* 4/1 [*przekład tego samego tekstu SkarKazSej*]; *BibRadz* *4, I 2a marg, 58c marg, 106b marg, 198c marg, 358d marg [2 r.], 4.*Esdr* 3/8; *Mącz* 83a, 169a; *RejAp* 151v; nielza iż muŹiŹ im dopuŹcić tich požądliwości ich/ á puŹcić ie zá tą Źwá wołá ich/ y dopuŹciŹ im tey flepoty y tey głuchoŹci ich. *RejPos* 205, 44, 164v, 213v, 227, 234, 293, 302v; *RejPosWiecz*² 93v [2 r.]; *GrzegŚm* 36; *KuczKat* 325; *RejPosWstaw* [21²], [110²]v; *CzechRozm* 187v; prozno by was dáley zwáć ludźmi/ ktorziŹcie Źię obowiáżáli požądliwości Pánow/ dźikiemu á okrutnemu źwierzowi podobnych *ModrzBaz* 143v, 130, 133v; *ReszPrz* 24; *Phil* P2, R, S2; [*Jezu*] Zwycięź/ y zágás požądliwość moię ŹłodkoŹciá twoiá/ ktorás Źkrycie záchował tym/ ktorzy Źię ciebie boiá. *LatHar* 588; Abowiem będzie czas gdy zdrowey náuki nie Źcierpiá: ále według Źwoich požądliwości nágromádzá Źobie wcyźcielow *WujNT* 2.*Tim* 4/3; Lecz káždy bywa kufzony od wŹafney požądliwości poćiágniony y przynęcony. *WujNT Iac* 1/14, *Ioann* 8/44, s. 526, *Iac* 4/1, 3, *Iudae* 16 (12); *SkarKazSej* 675a. Cf »ludzkie požądliwości«, »młodzieńskie požądliwości«.

Ze zdaniem dopełnieniowym [aby] (2): Abowiem to ieŹt záwždy moiá wielka požądliwość/ áby mię przywiodł w vznánie przyrodzoney woley boŹkiej twoiey *RejPs* 177v, 105v.

W połączeniach szeregowych (13): A gdy Źtrácił niewinnoŹć/ wŹytko złe przypádló/ [...] Bo przypádlá iuź zlá myŹ/ chuć/ požądliwości/ Ktore Źnádnie dowiodá iuź do káżdey złoŹci. *RejWiz* 36v; *RejPos* 293; *GrzegŚm* 21; Páweł s. zmyŹla Źobie nieiakie ciáło/ ktore ma człónki/ chuci/ wyŹtępki/ y rozliczne złoŹci/ á to káždemu z nas przywŹáŹcza. Skąd y człónki zowie zyemŹkami/ to ieŹt poruŹenie/ požądliwości y niedoŹtátki/ Źpráwy á złoŹci ciáłá/ álbó náтуры Źkázoney/ rzeczami zyemŹkami Źie bawiácy. *RejPosWstaw* [110³], [110²]; *ModrzBaz* 27, 136v; Niechćieymy Źię ztymi Philiftynámi/ to ieŹt/ źcieleŹnoŹciá náŹzá y z chuciámi á požądliwoŹciá ktora po chrzćie zoŹtáłá w ćiele náŹzym/ bráćić *SkarŻyw* 560; bo gdzie nie będzie w niey [*w Rzeczypospolitej*] pánowáłá chćiwoŹć/ gdzie nie będzie požądliwość/ gdzie nie będzie pychá/ ľákomŹtwo/ y ine ŹproŹne poŹtępki/ á zgołá niecnothy/ wŹytki rzeczy w niey trwále y nienákázone będá. *Phil* P2; Abowiem doŹyć wam ižeŹcie przefźłego czáŹu żywotá pełnili wołá PogáńŹká/ chodząc w niepowŹciágliwoŹciách/ požądliwoŹciách/ opilŹtwách/ bieŹiádách/ piiáńŹtwách/ y ŹproŹnych báłwochwáľtwách. *WujNT* 1.*Petr* 4/3, *Col* 3/5, s. 784; *SkarKazSej* 675a.

W przeciwstawieniu: »ludzkie požądliwości... wola boska« (2): *RejPosWstaw* [21³]v; ten ktory wćierpiáł w ćiele/ poprzeŹtał od grzechow: áby oŹtátek czáŹu żył w ćiele/ nie iuź wiecey ludzkim požądliwoŹciám/ ále woley Bożey. *WujNT* 1.*Petr* 4/2 [*przekład tego samego tekstu RejPosWstaw*].

W porównaniach (2): *RejZwierc* 148v; Požadliwość ieŹt iáko mátká/ á grzech ieŹt płod. *WujNT* 787.

Zwroty: »być [*jakiej*] požądliwości« (1): á zaprzec te⁸⁰ nie mogę w Źercu Źwym/ źem ieŹt tákowej chęci y požądliwości pożytkow iego. *RejPos* 325v.

»hamować pożądlności; pożądlność jest (a. bywa) (po)hamowana; pohamowanie pożądlności« = *coercere a. comprimere cupiditates* *Modrz, cupiditas subvertitur JanStat* [szyk zmienny] (5;3;1): *BibRadz* *4; *RejPosWstaw* [41³]; Iáko byftrość końfka bieganiem á więciem obroku bywa f Kroconá/ ták pożądlności byftre pracami y pofty bywáią hámowane [*ita appetitus exultantes laboribus et ieiuniis frenantur*] *ModrzBaz* 10v, 71v, 82, 136v; *ReszPrz* 24; Kátholicy fię od niektórych potraw pewnych czáfów wftzymawáią [...] dla pohámowania pożądlności *WujNT* 64; *SarnStat* 138.

»popuścić wodze (a. popuszczać wodz swym) pożądlnościám« = *indulgere suis affectibus* *Mącz* (2): *Mącz* 169a; Boć oná ieft bárzo fprofna/ á narodowi ludzkemu fzkodliwa wolność/ gdy kto popuści wodze niesłufznem pożądlnościám [*cum quis fraena permittat illegitimis cupiditatibus*]/ ná cudze rzeczy czyha/ zdradza/ odprzyfięga/ gwałtem bierze *ModrzBaz* 72.

»powścięgać (a. powścięgać) pożądlności; powścięgać się od pożądlności; powścięgnięcie pożądlności« [szyk zmienny] (3;1;1): Abowiem iefli vmyfły dziátek boiáźnią Bożą wczás zápráwione będą/ tedyć też [...] z młodych lat náuczą fie pożądlności cieiefnych powścięgać y hámować *RejPosWstaw* [41³], [21²], [110²v [2 r.]; Namilfzy/ profzę iáko przychodniow/ y obcych/ powścięgayćie fię od cieiefnych pożądlności [*abstinere carnalibus desideriis*] ktore walczą náprzećiw dułzy. *BudNT* 1.Petr 2/11.

»uskrom(n)ić pożądlność« = *sedare appetitus* *Mącz* [szyk zmienny] (2): *Mącz* 295c; O nędzny bogaczu/ o nędznyfz tho pogrzeb twoy będzie/ iefli nie obaczyfz á nie vfkromniłz tey márney pożądlności fwoiey/ á nie będziefz vżywał dárow tych Páná [...] wedle woley fiętey iego. *RejPos* 164v.

»wstrzymawać się od pożądlności« (2): *CzechRozm* 87v; Namileyfzy profzę was iáko obcych y przychodniow/ ábyfićie fie wftzymawáli od pożądlności cieiefnych [*obsecro vos ... abstinere vos a carnalibus desideriis*] ktore walczą przećiwko dułzy *WujNT* 1.Petr 2/11.

»wypełniać pożądlności« (1): Pan poznał á obaczył pożądlne y wierne fercá ich/ wypefłniał ony pożądlności ich/ zmiłował fie nád nimi. *RejPos* 213v.

»pożądlnościá się zapalić« (2): Pożądlnościá ná pułczy ták fye zápalili/ Dziwne Páná Bogá fwego w fercu fwym kuřili/ Ale on na wflem wypefłnił ich wflytki žádoći *LubPs* Y2v; *SkarKazSej* 675a.

»żądać pożądlnościá« (1): Y žáđáli pożądlnościá [*Et concupierunt concupiscentiam*] w pułczy/ á kuřili Bogá w pułtyni. *BudBib Ps* 106/14.

Wyrażenia: »pożądlności cieiefne« = *desideria carnalia* *PolAnt, Vulg* [szyk 7:3] (10): *GrzegŚm* 32; Záfámuyże w fobie twárdym wędzidłem wfzytki pożądlności cieiefne/ boć to iefłny nieprzyaciel poczćiwey fláwye twoiey. *RejZwierc* 36; *RejPosWstaw* [41³], [110²]v; *BudNT* 1.Petr 2/11; A iźby ták żywąc/ wftzymawáli fie od cieiefnych pożądlności/ ktore walczą przećiw dułzy *CzechRozm* 87v, 220v; *WujNT* 1.Petr 2/11, Bbbbbbb2; *WysKaz* 6.

»pożądlności doczesne« (1): obaczywfły niedofátek ftałofci náffey racz byc miłofciwem obroncą nam wprzećiwnoćiach náffych: aby pożądlwoći doczełne nie vciężyły a niezwioldli nieopatrznych miłli náffych *RejPs* 189v.

»ludzkie pożądliwości« [szyk 4:2] (6): [Chrystus cierpiąc za nas w ciele] prześlał od grzechu: ku temu aby już nie pożądliwociam ludzkim/ ale woley Bożey/ ołtátek czáfu w ciele żył. *RejPosWstaw* [21³]v; *WujJud* 204; *RejPosRozpr* b4; Przedmowá tá zámyka w łobie vłkarzánie ná łtan Rzeczypospolitey nálfzey. Naprzod fię mowi/ iż złemi ludzkimi pożądliwościami [cupiditatibus hominum perversis] y pokoy bywa wzrúfzan *ModrzBaz* 101v, 101v; *WujNT* 1.Petr 4/2.

»młodzieńskie pożądliwości« [szyk 2:1] (3): A chroń fię pożądliwości młodzieńfkich [At iuvenilia desideria fuge]/ ale náfláduy łprawiedliwości/ miłości/ wiáry/ pokoiu *BibRadz* 2.Tim 2/22; *CzechRozm* 196, 197v.

»pożądliwość niemierna (a. nieumiarkowana), zbytnia pożądliwość« (2:1): ná onym mieyfcu karał Bog pożądliwóć nie mierną ludu *BibRadz* 1 106b *marg*; *RejZwierc* 91; Tem tedy rzeczą [tj.braniu lichwy] právem ma być zábiegano/ á zbytnie y przymnážánia bogactw/ y łápánia wrzędow/ pożądliwości máią być hámováne. *ModrzBaz* 82.

»niepohamowana pożądliwość; nienasycone, niepowściągliwe pożądliwości« = cupiditas insatiabilis *Modrz* [szyk 3:1] (2;1:1): [gdyby ludzie kierowali się cnotą] Niebyłoby żadnego mieyfcá zazdrości/ waśni/ łákomftwu/ niepowściągliwem pożądliwociam [immoderatis libidinibus]/ áni łákomemu łápániu wrzędow/ áni nieukroconem chęćiam. *ModrzBaz* 136v, 101v; á wżákóž niepohámowana pożądliwość [effrenata tamen cupiditas *JanStat* 225]/ by nie byłá pohámowana łtaráním łprawiedliwości/ tedyby záprawdę zgodá y pokóy między ludźmi zginęła. *SarnStat* 138, 240.

»niezbożna pożądliwość« (1): kuśić fię zwykli ludzie złośliwi o tho wżytko/ do czego ie iedno ich niezbożna pożądliwość wiedzie. *Phil* S2.

»obłądliwe pożądliwości« (2): *RejPos* 65; Złóćiefz wy według pierwżego obcowánia łtárego człowieká/ ktory fię pfiue według obłądliwych pożądliwości [secundum desideria erroris.] *WujNT* Eph 4/22.

»popęlnienie pożądliwości« (1): przyoblecźde Páná Iezu Kryftá/ á nie mieyćie łtaránia o cíele ku popęlnieniu pożądliwości [et carnis curam ne fecetis in desideriis]. *BibRadz* Rom 13/14.

»przyrodzona, wewnętrzna pożądliwość; pożądliwość przyrodzenia« = naturale desiderium *Mącz* (4:1;1): *RejZwierc* 148v; *Mącz* 241d; Wżákźe ieft też niektoza pożądliwość przyrodzona/ iáko chćieć łpác ábo odpoczywác/ ieść/ pić/ dzyateczki pocźćiwie wychowác *RejPosWstaw* [21²], [110³]; On zakon przyrodzony záraz z pierwżym Adámem od Bogá łámego bez pílmá zwierzchownego/ wlany był w wnętrzości człowiecze. [...] rządząc funnienie iego/ y wewnętrzne pożądliwości. *CzechRozm* 89v, 242v; [*PowodKorab* 36].

»szkodliwe pożądliwości« = desideria nociva *Vulg* [szyk 2:1] (3): *CzechRozm* 205v; Co iefłize nas łámých one łzkodliwych pożądliwości choroby trapią [qui morbis illis noxiarum cupiditatum vexemur]/ [...] co ieft przyłtoynieyżego/ iedno fię nád podobnemi nam vžalić? *ModrzBaz* 67v; *WujNT* 1.Tim 7/9.

»pożądliwość świata, świecka« = concupiscentia mundi, saecularium desiderium *Vulg* [szyk 17:5] (12:10): *RejPs* 178; *BibRadz* *4; *RejAp* 61; Pan nie rychło nas do łiebie záwoła/ widząc iáko fię bárzo tułamy y z myłłami łwemi zá pożądliwóćią tego ták márnego łwiátá *RejPos* 325v, 220, 312;

*RejPosWiecz*³ 98v; *RejPosWstaw* [21²] [3 r.], 21v, [143²]v; z nąpominania gorącego onego Diakoná Szczepaná [...] [winniśmy obrzezować nasze] oczy ípożądliwosci świeckiey/ áby w niebo pátrzać mogły/ á odwrocone od próżności światá tego były *SkarŻyw* 4; [by uczniowie *Chrystusa*] záprzawfzy fię wżelákiey niezbożności y świeckich požądliwosci/ trzeźwie y íprawiedliwie w terażnieyżym wieku żyli. *CzechEp* 359; *LatHar* + 2v; *WujNT Tit* 2/12, s. 784, 1.*Joann* 2/17, Cccccc; *WysKaz* 2; á rácz mi to dáć [...] ábym ia téż wzgárdziła tym światem/ y wżyfłkiemi požądliwosciami iego dla ciebie iedyney poćiechy moiéy. *SiebRozmyśl* C2v; *SkarKazSej* 675a.

»pożądliwość wielka« [szyk 1:1] (2): *RejPs* 177v; Inhiatio – Pozadliwosc wielka. *Calep* 537a.

»ziemskie požądliwosci« (1): Nogi tu Auguftyń s. ludzkie á ziemskie požądliwosci rozumie: to ieft/ mále álbo powżednie grzechy/ bez ktorých ludzie ná świecie nie fá. *WujJud* 204.

»zjęty požądliwoscia« (1): áby vmiął káždy z was naczynie álbo ciało fwe trzymáć w fwiątobliwosci y w vcźciwosci/ nie będąc zyęci požądliwoscia/ iáko pogáni/ kthorzy nie znáią Bogá. *RejPos* [21²].

»zła požądliwość« = *mala concupiscentia Vulg; improba a. nefaria a. perversa cupiditas Modrz* [szyk 13:3] (16): *RejPosWstaw* 110v, [110²]v, [110³] [2 r.]; *CzechRozm* 205v; ten ítan zá czáfu ludzi ítarodawnych/ częstkroc fię przeciwił y mocnie záftáwował/ zley požądliwosci Krolow/ y tych ktorzi Rzeczypolite rządzą *ModrzBaz* 130, 100v, 101v; *SkarŻyw* 260; Iáki ten był ná cieie/ táki ieft grzeźny człowiek ná duży/ przez zle požądliwosci ośiádájące ferce iego *WujNT* 132; Czáfem y íprawiedliwi ludzie bywáią przymufzeni mocá y furiá zley požądliwosci/ wiele y czynić y cierpieć ná niźlzey częsci duze fwey/ ábo ná zwierzchných członkách *WujNT* 546, *Col* 3/5, s. 150 *marg*, 541, 7 *arg*, 838.

Szeregi: »afekty a požądliwosci« (1): Potrzebá tedy áby to vflugowanie wlaśnościami fwemi było ográniczone/ áby ludzkiami áffekty á požądliwosciami tám y lám nie było fzárpano [...] Abowiem nie godzi fie tego przywálfzczáć íprawie człowieczey [...] co wlaśnie przynależy lámemu Pánu Bogu *RejPosRozpr* b4.

[»apetyt albo požądliwość«: Iż w człowiecze náyduie fie troiáki áppetit/ álbo požądliwość. Náprzod ieft *Appetitus naturalis*, to ieft požądliwość przyrodzona/ ktora ieft ták wrodzona człowiekowi/ iż [...] przyrodzenie lámo z siebie do potrzeby fwey/ oney rzeczy požáda *PowodKorab* 36.]

»požądliwość, (i, [abo]) chciwość« [szyk 2:1] (3): *Calag* 64a; *Calep* 83b; Dobrze tedy s tą R.P. dziać fie będzie/ kthora w obyczáie y práwá thák będzie íporządzona/ żeby żaden o to do czegoby go iego chciwość y požądliwość ciągnęła nie kuśił fie *Phil* R; [Požądliwość ábo chciwość troiáka w człowiecze *PowodKorab* 36 *marg*]. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]

»chęć (a. chuc) i (a) požądliwość« (2): *Desideria sua proferre*, Swoyę chuc á požądliwość oznaymić. *Mqcz* 83a; *RejPos* 325v. [Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.]

»grzech i požądliwość« (2): myśl moiá/ przywiedziona z láłki twey/ do fkruchy fwey/ ciało fwoie z grzechami y požądliwosciami vkrzyżowála. *LatHar* 270; *WujNT* 543. [Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.]

»łakomstwo a požądliwość« (1): A by ten nędzny fwiát/ y to ciemne kfiáżę iego nie odwodziło nas od ciebie Bogá náłżego tym lákomftwem [!] á tymi požądliwosciami fwiátá tego. *RejPos* 220. [Ponadto w połączeniach szeregowych 6 r.]

»łupiestwo albo pożądliwość« (1): gdy też nam dopuścżą mocy náfzey vżywać/ nie dla łupiestwá/ álbo iákich dobr pożądliwości/ ále o Cefarstwo y o chwałę mamy się z nieprziacielem ítaczać. *KwiatKsiąż M.*

»uporne myśli a pożądliwości« (1): A więcej sobie to vważać małz/ ábyś bił á tłumił vporne myśli á pożądliwości w łercu łwoim/ rozmyłłem łwoim/ á czynił mu gwałt w vpornych myłłach iego. *RejPos 202v.*

»nadzieja i pożądliwość« (1): Ale nádzieiá y pożądliwość iego závždy się w niwecz obroci. *RejPos 44.*

»niepobożność, (i) (świecka) pożądliwość (świata tego)« = *impietas et seculare desiderium Vulg* (3): vkazáá się nam zbáwienna łákká Bożą wšytkim ludziom/ vcząc nas tego/ áby odrzekłzy się niepobożności pożądliwości łwiátá tego/ trzeźwie/ łprawiedliwie/ y pobożnie żywibyłmy byli w ninieylzym wieku *RejPosWiecz³ 98v; RejPosWstaw 21v; WujNT Tit 2/12.*

»pożądliwości, niepowsięgliwości« (1): Abowiem hárdości prozne mowiąc/ przyłudzaią przez pożądliwości ciáá przez niepowsięgliwości [*in desiderii carnis luxuriae*]/ tych co trochę odbiegli byli w błędzie obcuaiących *WujNT 2.Petr 2/18. [Ponato w połączeniu szeregowym 1 r.]*

»podnieta albo pożądliwość« (1): Oto tu Apołtoł [*św. Jakub*] trzy rzeczy w człowiecze być powiáá. Pierwłza podnieta albo pożądliwość [*concupiscentia Vulg Iac 1/15*]. Druga poczátki wzrulfenia niedbále odrzucone. A trzecia zezwolenie. *WysKaz 17.*

»pożądliwości a popędliwości« (1): Ale pożądliwości ludzkie nienáfycone/ á frogie y okrutne popędliwości łerdeczne/ łprawuią to/ iz y pokoiu ták iáko przyłtoi bronić/ áni rzeczy náfzych w iednákim łtanie záchowáć/ áni żywotow náfzych od niebezpieczeńłtwá y rozmaitych przygod wolnemi vczynić/ niemożemy. *ModrzBaz 101v.*

»pożądliwość i rozkosze« (1): Abowiem y my byliłmy niekiedy głupi/ niewierni/ błádzący/ łłuzący pożądłwościam y rokfołzam rozmaitym [*desideriis et voluptatibus variis*]/ w złości y w zazdrości miełzkáiący *WujNT Tit 3/3. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]*

»pożądliwość albo skaza natury człowieczej« (1): Známienue też w píłmie ciáálo/ on grzech/ w człowiecze miełzkáiący/ iákoby bryłę iáką álbo máterią/ pożądliwość álbo łkázę náture człowieczej *Grzegłm 20.*

»(nie) pożądliwość i (ani) skłoność« [*szyk 2:1*] (3): W vłprawiedliwionych grzech miełzkáć więcej niemoże/ poki w łprawiedliwołci trwaią [...] áczkolwiek łkłonnołć ku grzechowi w nich przebywa/ y pożądliwość *WujJud 102v; WujNT 546; SkarKaz Oooo2v.*

»swa wola a pożądliwość« (1): rowná Pan y tym zapłátę zołtáwić raczył/ ktorzy tu dobrowolnie vmartwiiáá á vdręczaiá ciáá łwoie/ odeymuiąc im wšytki łwe wole/ á wšytki márne pożądłwołci łwiátá tego *RejAp 61.*

W przén (39) : Tedy záfz dołtknęło się mnie iákoby widzenie człowiecze/ y połiłło mie/ á rzekłó: Niechcieyże się báć męžu pożądłwołci/ pokoy tobie *Leop Dan 10/19*; Y owoce pożądłwołci twoiey iuz wšytko odpáđło od ciebie/ y wšytki łłufłtołci y przeyrzeczyłtołci zginęły od ciebie [*Vulg Apoc 18/14*] *RejAp 151v*; A łam w łobie závždy przyrodzenie łwoie/ kthore się vbrawłszy w pożądłwołć iáko w mocná zbroię/ závždy s tobą burđę wiełć mułsi. *RejZwierc 148v*; *PAttrz Pánie BOże moy iáko*

świat wżytęk pełny ięst śideł pożądliwości/ ktore nágotowano nogom moim. *LatHar* 589; człowiek [...] dla naiázdow pożądliwości od ktorey poki żyw wolen nie ięst/ wypełnić we wżytkim nie może woley ducha fwego. *WujNT* 546; pożądliwość nie rodzi/ ięfli pierwey nie pocznie: á nie poczyna/ ięfli nie otrzyma vmyślnego ná złe zezwolenia. *WujNT* 787; Zá tym pożądliwość poczawży/ rodzi grzech: á grzech wykonány/ rodzi śmierć. *WujNT Iac* 1/15 [*idem WysKaz*]; Y owoce pożądliwości duże twey odefzły od ciebie. *WujNT Apoc* 18/14, s. 787; *WysKaz* 17.

Wyrażenia: »pożądliwości ciała« = *desideria carnis PolAnt, Vulg (16)*: Páweł thák nápifał. Duchem poftępuycie/ á pożądliwości ciáła nie wykonywajcie *GrzegŚm* 32; Ale záwylkány świat á zamieřzana á nieumiárkowána pożądliwość ciáła náłzego wżytęk nam powichrować muři/ iż fie záwždy muřą myřli náłze thám ciągnąć/ gdzie ie przyrodzenie wlecze. *RejZwierc* 91; *WujJudConf* 90v; *RejPosWstaw* [21²], [21²]v; Ale chociaź bys y Szátána wolen był/ ále fwego włáfnego ciáła y pożądliwości ięgo/ niewiem ábys fie vchronił *CzechRozm* 230v; *LatHar* 580; Niechże tedy nie kroluie grzech w wáłzym śmiertelnym cieie żebyście pořtuřni mieli być pożądliwościami ięgo *WujNT Rom* 6/12; ábowiem wżytęk co ięst ná świecie/ ięst pożądliwość ciáła/ y pożądliwość oczu/ y pychá żywotá *WujNT 1.Ioann* 2/16, s. 542 *marg*, *Gal* 5/16, *Eph* 2/3, *2.Petr* 2/18, Bbbbbb2 [2 r.], Ccccc.

»pożądliwość oczu« (6): y wżytkie namiętności ciáła náłzego/ grzechem zárażonego: ktore fie w nas mnożą z pożądliwości oczu y zápalenia ciáła [...] mamy w łobie vmartwiác/ trzeźwościami/ modlitwą/ powsięgliwościami/ y pořtami. *CzechRozm* 240v; nie możeć złyduch [!]/ álbo świat/ álbo ciáło/ więcey rzeczy przednieyfzych przekłádác nád one troiákie/ [...] ktorymi ták řtary adám w ráiu/ iáko y nowy ná puřczy był kulzony: to ięst pożądliwość ciáła/ pożądliwość oczu/ y pychę tego świata *LatHar* 580, 109; Kiedy miłuiemy świat y to co ięst ná świecie/ pożądliwość ciáła y pożądliwość oczu. *WujNT Bbbbbb2, 1.Ioann* 2/16, Ccccc.

»pożądliwość serca« (5): *BibRadz* II 141a *marg*; *RejPos* 202, 213v; A przetoź podał ie Bog pożądliwościami řercá ich/ ku nieczyřtości: áby miedzy łobą ciáła fwe řromoćili. *WujNT Rom* 1/24, s. 526.

»wszetečne pożądliwości« (1): Thu fie iuź muřifz obliczyć z nędznym řerczem řwoim/ á thłuc/ á zátłumiác/ y niřczyř w nim ony wżytki márne á wřzetečne pożądliwości ięgo. *RejPos* 202.

Przen (10) : Złóźcie s łiebie řtárego człowieka/ tho ięst pirwřze ono obcowanie pożądliwościami řkázone *RejPosWstaw* [110³]v; czego mieć nie mogą, Požadáią; á kiedy dořtána, rzuciá. [...] řzalona rzecz bárzo Y zła řtánać w gořpodzie y pożądliwości. *CiekPotr* 53.

požadliwość czego (2): próřę moi mili bráćifzkowie/ ábyřcie w trzeźwořciách wáłzych w tym wřtáwicźnie trwáli/ co wam ięst podano w obiáwieniu Pána náłzego Iezu Kriřtá/ iáko řynacźkowie pořtuřni ięgo/ á nie řfigurowáni pirwřzemi požądliwořciami obłędliwořci wáłzych *RejPos* 302v; *WysKaz* 2.

požadliwość czyja [w tym: G pron (4), pron poss (1)] (5): Ty czałtki popalone známionuía vmartwienie řtárego Adámá/ y z požądliwořciami ięgo *BibRadz* I 58c *marg*, I 198c *marg*; iedno mocą Pána Kriřtuřá w nas mieřkáięcego/ mamy moc [...] řtárego człowieka/ ze wżytkimi ięgo požądliwořciami vmorzyć/ y być w nim nowym řtworzeniem. *RejPosWiecz*² 93v; *GrzegŚm* 36; Azář

też tego niewieź/ iż nie cudá/ [...] skutkami fą służby przepowiedania słowá Bożego: ále odnowienie ducha vmyśłu człowieczego: vmartwienie Adámá słáregó z iego pożądliwościami *CzechRozm* 187v.

Wyrażenia: »ślepa pożądliwość« (1): O obłudna śmiertelných nádzieio/ o prędká ná wśyftko złe odmiáno/ o ślepa nieprawdziwych dobr pożądliwości/ Bogactw/ czći/ y rofkofzy *WysKaz* 2.

»zdradliwa pożądliwość« (1): [złóźcie] z łiebie co fię dotyczye piwřzego pośtępowánia słáregó onego człowieká/ ktory zdrádlivemi pożądliwościami bywa zepřowan. *BibRadz Eph* 4/22.

a. *Pragnienie pokarmu, apetyt [w tym: czego (2)] (4) :*

pożądliwość czyja (1): Citta – Pozaliwofc niewieźczą w poczęciu, plugawego iadła. *Calep* 202b.

Wyrażenia: »groby, pogrzeby pożądliwości« = tłumaczenie hebr. nazwy *Kibrot – Hattaawa*, lat. *Sepulcra Concupiscentiae* (1:1): *BibRadz* 1106 marg; przypláciły rośpułtne gęby á pośtu niemiluiące/ y ná oney drogiey zniebá mánnie nieprzeřtájące. Bo iefzczę mięślo tkwiáło w zębách ich/ á gniew Boży pobił ie/ ták iřz mieyfcé ono názwáne było pogrzeby pożądliwości. *SkarŻyw* 484.

»nienasycona pożądliwość« (1): Bulimia – Zarłocztwo, nienaficoną pożądliwofzciádlá [*lege*: pożądliwość jadła] *Calep* 142a.

b. *Rywalizacja; w przen [czego przeciw czemu] (1) : POZADLIVVOSC* ducha przeciw ciálu dobra. *WujNT* Bbbbbbb2.

2. *Żądza zmysłowa, namiętność; libido* *Mącz, Modrz; prolubium* *Calep, Cn; igniculus, luxuria, luxuries* *Mącz; cupido, flamma virilis* *Cn* (61) : *GliczKsięż* E3; Wyznawa oblubienicá z wielką pożądliwościami/ iż chce cále przeřtáwác z małżonkiem swoim/ służác mu wiernie y prawdziwie *BibRadz* I 351b; Ktorem Przykazánim/ nietylko się tá pożądliwość zábrania zá ktorą cudzołożnik żony cudzey požáda/ ále też y oná/ ktorą będąc kto zięty/ požáda tego áby cudzą żonę w małżeńtvo poiác mogł. *KuczKat* 350; Temu [który upalenie cierpi] lepiej iefť ożenić fię [...] Ale [...] iefť przeciwko tey pożądliwości inřzych lekarřtw dořyc/ okrom żony. *WujJud* 210v; A co tego zá przyczyná/ czemubys ty tego zá moc Bożą y řprawę ducha ś. niechciál mieć/ gdyby fię ták Iezus Pan z nafienia Iozefowego záczył á zwlářzczá bes wiadomości/ y řpolnego/ ciieleřnego z pożądliwościami złączánia fię rodřicow iego. *CzechRozm* 162v; *Calag* 54Iá; *Calep* 858a; *SkarKaz* 351a.

pożądliwość kogo, czego (9): A ták chociaźby fię to pozwoliło/ iż fię [*Antychryst*] wřtrzymáwác będzie od vcřzynku/ wřzákže vmyśłem będzie plugáwcem wřzetecznym/ iáko o nim rozumieią/ á ták pożądliwość biáłych głow będzie mu przyřtálá. *CzechEp* 415, 415 [6 r.], 416; [*nieprzyjaciel duszny*] przywiódwřzy mu [řw. *Benedyktowi*] ná miřł niewiářtę iedną/ ktorą gdzieś widziál: ták go iey ofobą rořpalił y złá żádzá w řerce iego wrzucił/ iřz málo z oney puřtyniey pożądliwościami rofkofzy zwićiężony/ niepobieźáł. *SkarŻyw* 249; [*WujBib Dan* 13/8 (*Linde*)].

pożądliwość do kogo (1): Ieden Egipcyánin/ do niektorey vcřciwey niewiářty żony Pártheniká/ w nieucřciwą pożądliwość vpadł *SkarŻyw* 35.

pożądliwość ku komu (2): Byłá w Sennie iedná niewiářtá/ ktora [...] braćią S. Fránciřzká dlá Páná Bogá czćiálá/ [...] tey czářu iednego czárt wśiál w řerce plugáwą pożądliwość ku řwiętemu Bernárdynowi *SkarŻyw* 462. Cf »zapalić się w pożądliwości«.

pożądliwość czyja [w tym: *pron poss* (9), *G sb i pron* (4)] (13): w poimánium żon nicze⁸⁰ niepátrzáli iedno řwych pożądliwości. *BibRadz* I 4a marg; Nie záśiádáy z mężátką. Ani fię z nią řkládej ná

biefiadę/ aby fię fnadz nie przychylił k niey vmyśl twoy/ á vpadłbyś przez twą pożądliwość w zginienie. *BibRadz Eccli 9/11, I 66a marg, Dan 13/11; BudBib Eccli 9/11; CzechRozm 163, 245; ModrzBaz 133v; GrabowSet B3; WujNT Rom 1/27, Cccccc3. Cf »wedle pożądliwości«.*

[*W połączeniu szeregowym: Rużyłali go też iáka cielefna delectátia ábo pożądliwość y rofkofz/ mowił: Krol ieftem/ fromotá mi być Niewolnikiem fzkárádych rzeczy DesidWilkow 1589 75.*]

Zwroty: »dogodzić pożądliwości« (1): [Zuzanna] ták w fwym fercu sobie rozważála: Co mam czynić/ Gdyż z ich rąk trudno wyniść? Iefli dogodzę ich pożądliwości/ Mużę vmrzeć od żáłości. GrabowSet B3.

»od pożądliwości się hamować; pohamowanie pożądliwości« (1;1): niebiekie przykazania wfzytkim ktorziby fię od pożądliwości cielefney hámovác niemogli [*qui libidinem fraenare non possint*]/ każá/ áby żony poymowáli/ á w gránicach prawdziwego máłżeńftwá mieszkáli. *ModrzBaz 54, 10.*

»powściągać pożądliwość« (1): gdyby ktho wyrzawfzy białą głową nierządnie fię ku niey miał [...] káždy táki powściągać ma onę dobywáiącą fię pożądliwość złą *RejPosWstaw [110²]*v.

»zapalić się w pożądliwości [*ku komu*], [*pożądliwością*]« (1): Tákże y mężczyzná/ opuściwfzy przyrodzone wzywánie niewiáfty/ zapalili fię w fwey pożądliwości ieden ku drugiemu [*exarserunt in desideriiis suis in invicem*]/ mężczyzná z mężczyzná fromotę płodząc *WujNT Rom 1/27; [WujBib Dan 13/8 (Linde)]*.

*Wyrażenia: »cielesna, ciała pożądliwość« = libido Mącz, Modrz; luxuria, luxuries, igniculus Mącz [szyk 8:5] (12:1): BibRadz I 66a marg; Libido. Nieczyfność/ nierządna cielefna pożądliwość. Mącz 192a, 164d, 201c; CzechRozm 162v, 227; A naywięcey tego fię trzeba ftrzedz/ áby miedzy dzieweczkámi chłopiétá nieprzebywály/ á zwálzczá gdy iuz z dziećinftwá ábo z chłopięcego wieku wyraftáią/ bo ten wiek z przyrodzenia ku pożądliwości cielefney bárzo ieft fklónny *ModrzBaz 11, 10, 54; Naprzod fkoró wfániefz/ myśl twoię ochotnie á vprzeymie fklón y obroć ku PANu BOgu twemu. Bo [...] fię zaráz w ferce twoie wkrádnief/ álbo świat obłudny z płonnymi kuglárfwty fwemi/ álbo cielefna pożądliwość z zdrádliwemi przyfmákámi fwemi LatHar 1, 187, 296; WujNT Bbbbb2.**

»małżeńska pożądliwość« (1): tedyby fię y w máłżeńftwie Iozefowym z Máryą namniey nie potrzebá było obáváć fpługáwienia iákiego przez porzadną ich małżeńfką pożądliwość y złączenie *CzechRozm 163.*

»nierządna, plugawa, nieczysta, nieuczciwa, niewstydliva pożądliwość« = *concupiscentia immunditiae PolAnt, Vulg (4:2:1:1:1)*: ieden drugiemu nie oznáymil bolu fwego. Bo fię wftydáli ieden drugiemu oznaymić niewftydliwey pożądliwości fwey ktorą k niey [*Zuzannie*] mieli. *BibRadz Dan 13/11, 2.Petr 2/10; Mącz 192a; Potym náftály czáfy/ gdy Biskupowie/ [...]/ więcey fię poczęli kochác wtych coby im ku myśli mowili: coby z nimi fpólnie iadáli/ piáli/ igráli/ coby im zwodzili/ á nierządney pożądliwości ich sfugámi byli [*libidinum ministri essent*] *ModrzBaz 133v, 82v; SkarŻyw 35, 462; Vmieć Pan [...] niespráwiedliwych ná dzień fádny ná fkaránie chowác: A nawięcey tych/ ktorzy zá ciálem w plugáwey pożądliwości chodzą WujNT 2.Petr 2/10. Cf »dla nierządnej pożądliwości«.**

»niewieścia [= do niewiasty] pożądliwość« (1): Mulierositas – Niewiełczia pozadliwofcz. *Calep* 677a.

»pożądliwość porządna« (2): [w małżeństwie] pożądliwość porządna/ dla wywodzenia potomstwa/ y napełniania ziemie/ żadnym obyczajem nie ieft grzechem *CzechRozm* 163, 163.

»pragnienie pożądliwości« (1): á prágnienie cielesney pożądliwości/ y zamięłowanie świeckich márníści/ rácz w nas všmierzyć y zágásić. *LatHar* 296.

»zapalczywa pożądliwość« (1): Gdyż Bog/ vmie Zuzánnę wierną [...] od zápalczywey pożądliwości zápamiętáłyich Itárcow w czyłtości mężowi iey záchować *CzechRozm* 245.

»pożądliwość zła« (1): *RejPosWstaw* [110²]v cf »powścięgać pożądliwość«.

»żądza pożądliwości« (1): Tá iełth wola Boża połwiącánie wálze/ ábyście się wtrzymawáli od nietrzyłtości/ áby vmiáł káždy zwas fwoy łád [tj. ciało] rzádzić [...] nie w żádzach pożądliwości/ iáko pogáni/ ktorzy Bogá nieznáią. *KrowObr* 64.

Szeregi: »namiętność i pożądliwość« = *vitia et concupiscentiae Vulg* [szyk 2:1] (3): żeby sie vczeń Chriřtuřlow rořtal y pożegnał/ z swoim włádnym rozumem y rozłádkiem: z náuką/ ćwiczenim/ y wychowánim: z obyczajými/ wolą fwą/ z cielesnymi pożądliwoścídámi y náamiętnościami. *CzechRozm* 227; *WujNT Gal* 5/24, Ccccc3.

»rozkosz a pożądliwość« (1): Tu z tego miełcá rozumieć mamy o káżdem mężu który poddan iełt rořkořzam/ á pożądliwościam ciáła fwego/ ktori y łam y ze wřzythkiemi řpráwámi fwemi iełt nieczyłty. *BibRadz* I 66a marg. [*Ponadto w połączeniu szeregowym.*]

»pożądliwość i złączanie« (1): *CzechRozm* 163 cf »małżeńska pożądliwość«.

Jako ostatni człon we współrzędnym połączeniu wieloczłonowym (1): tu iuż obáčź ktore tho łá zyemłkie á ktore niebiełkie rzeczy gdzie iuż żadne łákomłtwo/ nienawiści/ obłudności/ lubości cielesne/ y ine pożądliwości złe nie będą/ ále nowy żywot *RejPosWstaw* [110²]v.

Wyrażenia przyimkowe: »dla pożądliwości« (1):

~ *Wyrażenie*: »dla nierządnej pożądliwości«: Philip Mácedońki krol/ dla nierządney pożądliwości iełt zabity. *WerKaz* 297. ~

»wedle pożądliwości [czyjej]« (2): Adam wedle fwey pożądliwości niepoymował łobie żony/ ále iá wziął od Bogá *BibRadz* I 2b marg.

~ *Szereg*: »wedle myśli a pożądliwości« (1): iuż táb wřzytko co iełt iedno nawięłtřzym miłořnikom y kochánkóm zgotowano/ iuż táb wřzytko coby nawięłtřzą rořkořz przynieść miáło káżdemu wedle myłli á pożądliwości iego. *RejAp* 178. ~

Przen (4) :

Wyrażenie: »ogień pożądliwości (cielesnej)« (4): Vpalenie ćierpi nie ten który iełt od ciáła kuřzony (bo sie tego żaden wwiárowác nie może) ále ten który od ognia pożądliwości cielesney iełt zwyciężony. *WujJud* 210v; Bo w młodości/ wćielesney pokufie ciáło gorzeie: á od łat piąćidzieřát ziębnieie iuż ogień pożądliwości *SkarŻyw* 249; *LatHar* +3, 351.

a. *O zwierzęciu [czyja]* (2) : Catulitio – Płzią pożądliwořcz. *Calep* 173a; Equio – Kónská [!] pożądliwořcz. *Calep* 370a.

3. *To, czego się pragnie [czyja] (1) : ludzie [...] gdy nie dośtąią czego chcą/ rozruchy czynią/ niezgody sieią/ mżcząc fię ábo grożąc/ żeby tylko swoie požądliwości mieli/ á iedne miawłzy/ drugich prágną: y nigdy fię nie nátkáią. SkarKazSej 675a.*

Synonimy: 1. chcenie, chciwość, chęć, chuć, łakomstwo, pragnienie; a. apetyt, łącznienie, łączność, łaknienie, łakność; 2. chciwość, chęć, chuć, lubość, namiętność.

Cf **ŻĄDZA**